

Hedmark fylkeskommune

postmottak@hedmark.org

Sør-Trøndelag fylkeskommune

postmottak@stfk.no

Dato: 07.11. 2016 Arkiv:A-2016

Jrn: 9484

Høring regionreformen

Vi viser til invitasjon fra Hedmark fylkeskommune til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med utredningen om en eventuell sammenslåing av Hedmark og Oppland fylkeskommuner.

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen vedtok på sitt møte 2. november en uttalelse, og i protokollen heter det:

«Hedmark fylkeskommune avsto fra å stemme i saken, siden Fylkesrådet skal legge fram forslag for Fylkestinget etter høringsrunden.

Vedtak:

Det hadde vært ønskelig med en plattform som skisserer hva en eventuell sammenslåing skal bygge på. Men slik prosessen er bestemt i Hedmark og Oppland er det verken tid eller planer for dette. Arbeidsutvalget sier derfor på bakgrunn av de utredninger som foreligger nå nei til sammenslåing av fylkene Hedmark og Oppland. Begrunnelsen er at de nye oppgavene som skal tilfalle fylkene må synliggjøres før man kan fatte et slikt viktig vedtak om sammenslåing. Det vises for øvrig til vurderingene i saksutredningen.

Uttalelsen sendes til Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommuner.»

Uttalelsen sendes til Sør-Trøndelag fylkeskommune til orientering og som innspill til det videre arbeidet med sammenslåing av Sør- og Nord-Trøndelag.

Vi gjør oppmerksom på at ordlyden i vedtaket er forskjellig fra forslaget fra administrasjonen, som framgår av saksutredningen på de neste sider.

Eventuelle spørsmål kan rettes til undertegnede på tlf 95110577 eller e-post:

rune.jorgensen@hedmark.org

Med vennlig hilsen

Rune Jørgensen
Regionrådgiver

fjellregionen.no

SAKSUTREDNING AU-MØTE 02.11.16

Sak 62/2016: Regionreformen - uttalelse

Saksbehandler: Rune Jørgensen

Hedmark fylkeskommune sendte 18.oktober utredningen «En ny region - Hedmark og Oppland?» på høring med sju spørsmål det ønskes svar på. Høringsbrevet og utredningen kan leses her:

<https://www.hedmark.org/Nyheter/Blir-Hedmark-og-Oppland-en-ny-region>

Med høringsfrist 10. november har det ikke vært mulig for regionrådgiver å involvere mange i arbeidet med vurderingen av utredningen og om dette dokumentet gir et tilstrekkelig grunnlag til å anbefale et eventuelt prinsippvedtak om sammenslåing på fylkestingene i desember.

Regionrådgivers vurdering er at det er vanskelig å se at denne utredningen alene kan gi grunnlag for å treffe en slik beslutning. Hovedbegrunnelsen for denne konklusjonen er at utredningen ikke skisserer en plattform for hva en sammenslåing skal bygge på. En slik plattform kan eventuelt utarbeides etter modell fra Trøndelagsutredningen, som lå til grunn for beslutningen om å samle Sør- og Nord-Trøndelag fra 1. januar 2018.

Utredningene inneholder en rekke faktainformasjon om de to fylkeskommunene, som omtales som ganske like på en god del områder, men unnlater i stor grad å beskrive de store forskjellene innad i dagens to fylker. Ett eksempel er at det vises til at primærnæringene utgjør 5 prosent av arbeidsplassene i både Hedmark og Oppland uten å kommentere den sterke betydningen jord- og skogbruk har i deler av fylkene.

Forskjellene innad i de to fylkene er så store at det kreves grundige vurderinger av ulike strategier. Dette sies også ganske direkte i utredningen (side 34), der det heter:

«En større region medfører økt kompleksitet i arbeidet med de regionale planene og kan utløse behov for regionale delplaner»

Det omfattende samarbeidet som allerede er mellom de to fylkeskommunene omtales, mens det ikke er vist til samarbeid med andre fylkeskommuner som også må ivaretas på en god måte og er viktige for de områdene dette gjelder. Eksempler for Fjellregionens del som ikke er nevnt, er Regional plan for Røros bergstad og Circumferensen, Regional plan Forollhogna villreinområde og Snøhetta og Knutsø, som omfatter Hedmark, Oppland, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag.

I utredningen pekes det gjennomgående på de store utfordringene geografien og avstandene vil ha, dersom en ny region skal bygges med dagens 48 kommuner med 400 000 mennesker spredd over mer enn 52 000 kvadratkilometer. Dette er mer enn det samlede arealet av Østfold, Akershus, Oslo, Buskerud, Vestfold, Telemark og Aust-Agder fylke.

I utredningen heter det (side 33) at «En stor region vil bety mer reisevirksomhet og/eller bruk av digitale møter. Ressursfordeling på mange flere kommuner kan gjøre at tett kontakt, samarbeids- og tillitsforhold blir vanskelige å opprettholde. **Dette kan eventuelt kompenseres med regionvise team plassert sentralt og/eller ute i regionene. (vår utheving)** Desentraliserte medarbeidere kan imidlertid svekke den totale kapasitet-/kompetanseressursen og muligheten til jobbing på tvers i en stor region».

Det er etter regionrådgivers vurdering sentralt å finne svar på hvordan de utfordringene det her pekes på, skal håndteres. Det er også mulig å tenke seg løsninger som innebærer at oppgaver flyttes ut i distriktene. Med dagens teknologi er det eksempelvis fullt mulig å se for seg at budsjett-, regnskaps- og fakturafunksjoner lokaliseres et helt annet sted enn ved Mjøsa.

De interne utrederne i fylkeskommunene har lagt stor vekt på å finne fram til mulige merverdier av en sammenslåing. I stor grad dreier dette seg om «større og mer robuste fagmiljøer, som kan medføre høyere kvalitet og bedre effektivitet», slik det for eksempel heter i oppsummeringen om de videregående skolene (side 64).

I utredningen pekes det på en rekke oppgaver nye regioner kan overta fra staten, samtidig som det pekes på at staten må bli bedre på samordning både sentralt og regionalt. I høringsbrevet stiller Hedmark fylkeskommune spørsmålet om oppgaver skissert av regjeringen og Stortinget, som ikke omtales som konkrete og mange så langt, ikke kan overføres dersom det ikke blir større regioner. Regionrådgiver er enig i at dette er et godt spørsmål.

En plattform bør klargjøre hvilke oppgaver det er ønskelig å overta med særlig vekt på overføringer fra direktorater.

fjellregionen.no

De sju spørsmålene Hedmark fylkeskommune har stilt i høringsbrevet er vanskelige å besvare, siden det i stor grad er avhengig av hvilke svar man finner på de ulike utfordringene som etter regionrådgivers vurdering må framgå av en felles plattform. Regionrådgiver velger likevel å knytte noen kommentarer til hvert enkelt spørsmål under, der ordlyden i hvert spørsmål er uthevet.

I dag er det 22 kommuner i Hedmark og 26 kommuner i Oppland. Hedmark har fire regioner og Oppland er inndelt i seks regioner. Hvilke vurderinger gjør din kommune/region seg når det gjelder kvaliteten og prioritering av tjenestetilbudet ved en endret regionstørrelse innenfor:

- Samferdsel (fylkesveger, gang- og sykkel, kollektivtilbud)
- Næring og samfunnsutvikling
- Kultur, bibliotek og kulturarv
- Samfunnsplanlegging, areal og plan
- Internasjonalt arbeid
- Folkehelse og tannhelse
- Videregående opplæring

Regionrådgivers kommentar:

Det er videregående opplæring og samferdsel som står for brorparten av driftsutgiftene til fylkeskommunene, og det er relativt små forskjeller i pengebruken i Hedmark og Oppland.

Det er ikke mulig å svare på om en sammenslåing av fylkene vil gi et bedre eller dårligere skoletilbud. Oppland fylkeskommune har 10 videregående skoler, og det er gjort vedtak om at strukturen ligger fast i denne valgperioden. Hedmark fylkeskommune har 14 videregående skoler, og både skole- og tilbudsstrukturen er nå til vurdering.

I utredningen omtales noen mulige merverdier av en sammenslåing. Samtidig pekes det på at dette kan bidra til «utfordringer når det gjelder skoleeiers mulighet til å følge opp den enkelte skole, både administrativt og faglig» (side 26).

Videre heter det: «Ser en på distriktene i de to fylkene, er ikke funksjonalitet et argument som taler for sammenslåing. Nord og sør i de to fylkeskommunene er det snarere argumenter som taler for et tettere samarbeid med andre nabo fylker». (side 26)

En plattform for eventuell sammenslåing må gi svar på hva man vil med de videregående skolene, slik at den enkelte kommune kan vurdere om dette er positivt eller negativt.

I forhold til samferdsel pekes det på flere positive resultater om fylkeskommunene slås sammen, blant annet i forhold til koordinering. Det heter blant annet: «En samlet region vil kunne prioritere enda sterkere i sitt høringsinnspill på fylkeskryssende veger og jernbanestrekninger. En samlet region vil også kunne bidra med mer tyngde i høringsrunden til etatenes handlingsprogrammer» (Side 45).

Regionrådgiver deler disse betraktningene, men det store spørsmålet er selvsagt hva som blir prioritert. I utredningen pekes det eksempelvis i forhold til busstilbudet på at «Trenden er at rutetilbudet i distriktene reduseres på grunn av liten trafikk, og at by og regiontrafikken styrkes i og rundt de større byene» (side 42).

Noen sentrale ubesvarte spørsmål er:

- Hva vil en ny region gjøre for at kollektivtrafikken i distriktene skal få mulighet til å snu trenden?
- Vil elektrifisering av Røros- og Solørbanen bli prioritert?
- Vil fortsatt utbygging av RV3 og FV 30 bli prioritert?
- Vil en ny region si ja eller nei til bompengefinansiering av fylkesveier?
- Vil flytilbudet på Røros få nødvendig politisk støtte?

En plattform for en eventuell sammenslåing må i det minste belyse noen av disse og andre viktige samferdselsspørsmål, som har stor betydning for vurdering av helheten.

Regjeringen har i sitt arbeid med region- og kommunereformen lagt opp til at ansvaret for tannhelsen kan bli overført fra fylkeskommunene til kommunene. Kommunene har vært klare på de ikke ønsker å overta denne oppgaven, og at ansvaret fortsatt bør ligge i fylkeskommunene (eventuelt regionene).

I forhold til nærings- og samfunnsutvikling er det to forhold som etter regionrådgivers vurdering er helt sentrale. Strategier for en eventuell sammenslått region må ta hensyn til de ulike behovene i de ulike distriktene, slik det er omtalt tidligere i denne saken.

Innlandsutvalget la eksempelvis fram et dokument sterkt preget av en rekke tiltak i Mjøsområdet, mens det ikke pekte på et eneste tiltak i de nordlige deler av Hedmark og Oppland. Det nærmeste man kom var å uttale at Innlandets satsting på lokalmat må drives fram av aktørene i markedet og stimuleres av en aktiv bruk av virkemidler gjennom Innovasjon Norge.

Det andre forholdet er at et fortsatt stort fokus på rollen som regional utviklingsaktør har sammenheng med de regionale utviklingsmidlene, som eksempelvis Fjellregionen er helt avhengige av om aktiviteten skal holdes oppe. Det må derfor arbeides for at trenden med stadige kutt fra den sittende regjering snus, og at det gjennom økte rammer vises vilje til å ta hele landet i bruk.

En plattform for eventuell sammenslåing bør avklare hvilken politikk som skal føres i forhold til rollen som regional utviklingsaktør og hvordan man kan oppnå bedre resultater for alle deler av dagens fylker.

Regionrådgiver velger ikke å kommentere de øvrige områdene utover det som er nevnt innledningsvis.

Oppland har i dag en annen skolemodell enn Hedmark. De har færre videregående skoler og har i tillegg innført fritt skolevalg. Ut fra din kommunes/regions perspektiv – hvordan vil fritt skolevalg og et evt. mer sentralisert skoletilbud bidra til et bedre tilbud til deres innbyggere?

Regionrådgivers kommentar:

For ungdommen i Fjellregionen vil en slik omlegging av politikken som til nå har vært ført i Hedmark, utvilsomt gi et dårligere tilbud, med sannsynlighet for at flere elever må reise ut av regionen for å ta utdanning også på dette nivå.

Det vises videre til kommentaren til det første spørsmålet og til uttalelsen fra arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen i forbindelse med Norconsult-rapporten om skole- og tilbudsstrukturen i Hedmark. Vedtaket lød:

«Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen krever at det legges til grunn for det videre arbeidet med skole- og tilbudsstrukturen i Hedmark at Nord-Østerdal videregående skole og Storsteigen videregående skole består.

Det bes om at Hedmark fylkeskommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune samarbeider tett om å gi ungdommen i Fjellregionen et bredest mulig tilbud med samordning av tilbudene ved NØVGS og Røros VGS.

Det vises for øvrig til vurderingene i saksutredningen.»

Etter din kommune/regions synspunkt, vil en sammenslåing av Hedmark og Oppland føre til større vekst i kommunene enn det er i dag? Gi en begrunnelse.

Regionrådgivers kommentar:

Regionrådgiver oppfatter ikke at det i utredningen framheves noen tro på at en sammenslåing av Hedmark og Oppland vil gi noen vekst – verken i arbeidsplasser eller befolkning. Det kan bli mer kraft til å bidra til en vekst, men det er igjen helt avhengig av hvilken politikk som føres både fra stat og en eventuell ny region.

Hvordan vurderer din kommune/region demokratiperspektivet opp mot større regioner (større valgdistrikt, færre representanter).

I utredningen heter det blant annet (side 57): «Et større valgdistrikt bestående av færre politikere enn Oppland og Hedmark har per i dag, vil bidra til større konkurranse politikerne og partiene imellom. Dette kan bidra til større interesse for valg til folkevalgt regionalt nivå blant befolkningen, idet større konkurranse kan synliggjøre partiene, og kandidatene i valgkampen. Samtidig vil færre politiske representanter bety en reduksjon av politikere fra de ulike distriktene. En ny Innlandsregion vil bestå av mange distriktskommuner som opplever sterkere konkurranse om å få satt den politiske dagsorden, og innbyggerne vil dermed oppleve at færre av deres lokale saker blir gjenstand for politisk debatt. Avstanden mellom velger og representant kan oppleves som større.

På bakgrunn av ovennevnte kan en ikke konkludere med at det å etablere en større region vil styrke demokratiet. En kan snarere se argumenter for at det vil svekke det lokale/regionale demokratiet.»

Regionrådgivers kommentar:

Vurderingene som er gjengitt over deles. Regionrådgiver ser en stor fare for at det blir enda vanskeligere å nå fram med synspunkter fra distriktene, og det bør derfor vurderes hvilke tiltak som eventuelt kan iverksettes. På den annen side kan distriktene styrke sin posisjon gjennom andre samarbeidskonstellasjoner enn i dag.

I utredningen er det pekt på at det administrativt «kan plasseres regionvise team plassert sentralt og/eller ute i regionene» (side 33). I denne sammenheng vil regionrådgiver påpeke at i utredningen vises det til at man har regionråd med ulik inndeling og organisering (side 30), mens det ikke nevnes at Hedmark fylkeskommune i motsetning til Oppland finansierer den ordinære administrative driften av regionrådene.

En plattform bør avklare om man vil styrke regionrådene eller gjennomføre andre tiltak som motvirker demokratiutfordringene som er påpekt.

Er din kommune/region for eller imot sammenslåing av Hedmark og Oppland? Begrunn standpunktet. Påvirkes dette standpunktet av om nye regioner får, eller ikke får, tilført nye og større oppgaver?

Regionrådgivers kommentar:

Med bakgrunn i de forhold det er redegjort for i denne saksutredningen, er det etter regionrådgivers vurdering ikke mulig å gi noe klart svar. Avklaringer om nye oppgaver både til regionene, regionråd og kommuner vil selvsagt påvirke vurderingen av dette spørsmålet.

Vil en sammenslåing av Hedmark og Oppland endre din kommune/ regions oppfatning av regiontilhørighet?

Regionrådgivers kommentar:

Kommunene må selv besvare dette spørsmålet, men regionrådgiver er kjent med at dette er et spørsmål i flere kommuner i Fjellregionen på samme måte som i andre deler av de to fylkene. Dersom Hedmark og Oppland slår seg sammen, kan det derfor være flere av kommunene i Fjellregionen som vil vurdere tilknytning til Trøndelag.

Regionrådgiver vil for øvrig påpeke at uansett om Hedmark eller Oppland slår seg sammen eller ikke, bør samhandlingen med Trøndelag utvikles videre både i forhold til en rekke av spørsmålene som er berørt bi denne saken og på andre områder.

Har din kommune/region synspunkter og vurderinger når det gjelder regionreform og eventuell sammenslåing av Hedmark og Oppland fylker som ikke har kommet frem så langt?

Regionrådgivers kommentar:

De få dagene som har vært til disposisjon til å lese og tenke gjennom innholdet i utredningen, har ikke gjort det mulig å konferere om andre viktige spørsmål knyttet til en eventuell sammenslåing. Men det vil selvsagt for eksempel være av interesse å få avklart hvilken styringsform som skal velges. Dagens løsning med parlamentarisme i Hedmark har sine klare utfordringer for eksempel i forhold til politisk involvering. Det er også av stor interesse at det blir svart på hvor administrasjon og politikere i en ny region skal holde hus. For kommunene i Fjellregionen vil det ha betydning for eksempel i forhold til tidsbruk og muligheter for å kjøre til dels kollektivt som i dag.

En plattform må derfor avklare styringsform og lokalisering av viktige funksjoner.

Regionrådgiver vil også vise til en annen sak som ikke er omtalt i utredningen – det desentraliserte høyskoletilbudet som blant annet drives på Tynset, Røros og flere steder i Oppland. Statsråd Isaksen signaliserte i et brev til Stortinget i sommer at ansvaret for denne type tilbud vil bli lagt til de nye regionene. I Fjellregionen er det nå 130 studenter som benytter seg av det desentraliserte tilbudet på Tynset, og det er helt nødvendig å finne raske avklaringer om finansiering om dette viktige tilbudet ikke skal bli avvirket.

Oppsummering

I vedtakene i fylkestingene i Hedmark og Oppland i juni heter det at «Basert på vurderingene i utredningen, legges det i desember frem et vedtak for fylkestinget i Hedmark og i Oppland om å inngå et eventuelt prinsippvedtak om sammenslåing, eller videreføre dagens fylkeskommuner.»

Politikerne i de to fylkeskommunene må selvsagt selv vurdere om de har et tilstrekkelig grunnlag for å gjøre et eventuelt prinsippvedtak. Etter regionrådgivers vurdering, slik det redegjøres for innledningsvis, er det altså slik at det er vanskelig å se at denne utredningen alene kan gi grunnlag for å treffe en slik beslutning. Hovedbegrunnelsen for denne konklusjonen er at utredningen ikke skisserer en plattform for hva en sammenslåing skal bygge på. En slik plattform kan eventuelt utarbeides etter modell fra Trøndelagsutredningen, som lå til grunn for beslutningen om å samle Sør- og Nord-Trøndelag fra 1. januar 2018.

Dersom politikerne deler denne vurderingen, må de selv vurdere om det er mulig å arbeide fram en slik plattform på den korte tiden fram til planlagt vedtak – eller om endelig vedtak kan utsettes. Regionrådgiver er fullt klar over at en eventuell utsettelse vil være i strid med regjeringens tidsplan, og at det kan skje sammenslåinger andre steder enn i Trøndelag som vil påvirke situasjonen. Men samtidig kan ikke tidspress føre til at svært sentrale spørsmål ikke er avklart.

Forslag til vedtak:

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen mener det er vanskelig å se at utredningen «En ny region - Hedmark og Oppland?» alene kan gi grunnlag for å treffe en beslutning om eventuell sammenslåing av Hedmark og Oppland.

Hovedbegrunnelsen for denne konklusjonen er at utredningen ikke skisserer en plattform for hva en sammenslåing skal bygge på. En slik plattform må eventuelt utarbeides for eksempel etter modell fra Trøndelagsutredningen, som lå til grunn for beslutningen om å samle Sør- og Nord-Trøndelag fra 1. januar 2018. Dersom Hedmark og Oppland ønsker å gå videre med spørsmålet om en sammenslåing, må en plattform med avklaring også av viktige lokaliseringsspørsmål utarbeides og sendes på høring til kommunene og andre.

Det vises for øvrig til vurderingene i saksutredningen.

Uttalelsen sendes både til Hedmark og Sør-Trøndelag fylkeskommuner, slik at den også kan fungere som innspill til det videre arbeidet i Trøndelag.

Regionrådet for Fjellregionen

Aumliveten 4c, 2500 Tynset • T 62 48 56 00 • F 62 48 56 01 • post@fjellregionen.no • www.fjellregionen.no
Kommunene Holtålen, Røros, Alvdal, Follidal, Rendalen, Os, Tolga og Tynset, Hedmark fylkeskommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune.

fjellregionen.no